

ในหลวงกับการสื่อสารในสถานการณ์ฉุกเฉิน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้วิทยุสื่อสาร ในระหว่างการเสด็จพระราชดำเนินด้วยเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่ง เพื่อตรวจสภาพน้ำท่วมบริเวณทุ่งพระโขนง และทุ่งลาดพร้าว เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2526

ทศพนธ์ นรทัศน์
hs4hnl@ictforall.org

บทนำ

ในสถานการณ์ที่ประเทศไทยเกิดมหาอุทกภัย ตั้งแต่ปลายเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2554 เป็นต้นมาและได้เริ่มกลับเข้าสู่ภาวะปกติในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2554 วิทยุสื่อสารทุกข่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยุสมัครเล่น และวิทยุสื่อสารความถี่ประชาชน (CB) 245 MHz ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเฝ้าระวังภัย การรายงานสถานการณ์น้ำท่วม การแจ้งเหตุ ประสานงานเพื่อบรรเทาทุกข์และให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยด้วยจิตอาสาอย่างแท้จริง

เหตุการณ์ในวันนี้ ทำให้ผู้เขียนย้อนรำลึกไปในอดีตที่ผ่านมา ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อนักวิทยุ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยได้พระราชทานคำแนะนำต่างๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติการด้านการสื่อสารในสถานการณ์ฉุกเฉิน รวมทั้งได้เคยทรงปฏิบัติการสื่อสารด้วยพระองค์เอง ซึ่งผู้เขียนขออัญเชิญมานำเสนอผ่านบทความนี้ เพื่อเป็นเครื่องรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ พระเมตตาคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554

คำแนะนำพระราชทานเกี่ยวกับการสื่อสารในสถานการณ์ฉุกเฉิน

พลตำรวจตรี สุชาติ เผือกสกนธ์ (VR001/HS1BA) ได้กล่าวไว้ว่า “เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีความรู้ความเข้าใจ ประสบความสำเร็จในวิชาการสื่อสารโทรคมนาคมแล้ว พระองค์ท่านได้ทรงมีพระเมตตา พระกรุณา ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญประจำพระองค์อีกประการหนึ่ง คือ พรหมวิหาร 4 ทรงชวนชายที่จะหาวิธีการมาแนะนำ สั่งสอน ถ่ายทอดความรู้ ผลงาน ผลการทดลองค้นคว้าต่างๆ ให้แก่ผู้ที่อยู่ในวงการได้มีความรู้ความเข้าใจในทางที่ถูกต้อง อย่างไม่ทรงถือพระองค์ ไม่ทรงเบียดเบียนที่จะพระราชทานคำสอน คำแนะนำ แก่ข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ถวายงานใกล้ชิด แม้แต่คณะแพทย์ประจำพระองค์ ก็ได้ทรงอบรมสั่งสอนวิธีการใช้เครื่องรับ-ส่งวิทยุในการติดต่อสื่อสาร ให้รู้จักเทคนิคการทำงานของเครื่องอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ร่วมด้วย เช่น เส้า และ สายอากาศ เป็นต้น

มิใช่แต่เพียงนั้น พระองค์ท่านยังทรงมีพระกรุณาแนะนำ อบรมสั่งสอนวิชาการวิทยุสื่อสารให้แก่ข้าราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจที่ปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประชาชนที่อาสาสมัครช่วยเหลือสังคม โดยใช้เครื่องวิทยุเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งเรียกว่า “นักวิทยุอาสาสมัคร” ไม่ว่าจะเป็นเวลากลางวัน หรือกลางคืน ทั้งโดยรับส่งโดยตรง และรับส่งผ่านข่ายวิทยุโดยทรงใช้ภาษาพูดที่เข้าใจได้ง่ายๆ...”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานคำแนะนำเกี่ยวกับการนำวิทยุสื่อสารออกไปใช้งานในกรณีที่ฝนตก ซึ่งเป็นความตอหนึ่งที่ได้พระราชทานคำแนะนำไว้แก่ศูนย์ควบคุมข่ายวิทยุอาสาสมัคร หรือ “ศูนย์สายลม” ของกรมไปรษณีย์โทรเลข เมื่อจำเป็นต้องนำวิทยุสื่อสารมือถือออกไปใช้งานในกรณีที่ฝนตก หรือน้ำท่วม แล้วเกรงว่าน้ำจะกระเด็นใส่เครื่อง หรือเครื่องตกน้ำ พระองค์ท่านได้พระราชทานคำแนะนำไว้ว่า “...(ให้นำเครื่องวิทยุสื่อสาร) ใส่ถุงพลาสติก วิธีใส่ถุงพลาสติกก็ถ้ากลัวว่าตกน้ำก็ต้องใส่ 2 ชั้น ใส่เข้าไปแล้วก็ผูกด้วยหนังสติก แล้วก็ใส่อีกชั้นหนึ่งกลับหัวกัน แล้วก็ผูกหนังสติก ยังนั้นไม่เข้าลงทะเลเลยได้...ยังนั้นก็เสี่ยงก็ออกมาได้ดีพอสมควร นอกจากบางที่จะมีกอบเก็บนิตหน่อย แต่ว่าเปลี่ยนอะไรต่างๆ ก็หมุนได้จากข้างนอก ใส่ถุงพลาสติกก็สามารถหมุนปุ่ม หรือทำอะไรได้หลายอย่าง เสียตายเครื่องก็ต้องระมัดระวังอย่างนั้น...(เครื่องที่ใส่ถุงพลาสติกแล้ว) อาจใส่ในกระเป๋าหรือสะพายไว้ก็ได้...”

ทรงเป็นแบบอย่างในการสื่อสารฉุกเฉิน กล่าวคือในสถานการณ์ฉุกเฉินนั้น บางครั้งสถานีแม่ข่ายไม่สามารถรับสัญญาณจากลูกข่ายที่ติดต่อเข้ามาได้ สมาชิกในข่ายท่านใดที่รับสัญญาณได้ชัดเจนก็ควรจะเป็น

ฐานะในการถ่ายทอดสัญญาณ และติดต่อประสานงานให้สถานีแม่ข่ายทราบ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ได้เคยทรงถ่ายทอดสัญญาณ และรับเป็นพระราชภาระในการติดต่อประสานงานในลักษณะนี้เช่นเดียวกัน ดังปรากฏข้อความตอนหนึ่งในหนังสือเทิดไท้องมกษัตริย์ นักปราชญ์ไอซีที (The Great ICT King) ความว่า “มีครั้งหนึ่งในยามใกล้รุ่งประมาณ 2-3 นาฬิกา นายแพทย์โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ท่านหนึ่งมีความประสงค์จะติดต่อทางวิทยุเพื่อปฏิบัติภารกิจแพทย์กรณีฉุกเฉิน แต่เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ควบคุมข่ายไม่สามารถติดต่อรับสัญญาณได้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงรับเป็นพระราชภาระติดต่อประสานงานให้นายแพทย์ผู้นั้นจนเป็นที่เรียบร้อย นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณแก่คณะเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าเป็นล้นพ้น...ในบางครั้งที่มีผู้ป่วยหนักจะต้องใช้รถพยาบาลจำนวนมากออกไปลำเลียงผู้ป่วยเพื่อให้ได้รับการรักษาโดยเร็ว การลำเลียงผู้ป่วยของขบวนรถพยาบาลจำเป็นต้องมีรถตำรวจนำ มีบ่อยครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงช่วยเหลือสั่งการโดยใช้ ระบบการสื่อสารไปยังข้าราชการอื่นเพื่อให้ความสะดวก พร้อมทั้งทรงติดตามสถานการณ์จนผู้ป่วยเข้าถึงโรงพยาบาล และได้รับการรักษาจนเป็นที่ปลอดภัย” (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2549: 53)

พระราชทานคำแนะนำเจ้าหน้าที่สถานีวิทยุสื่อสารท้องถิ่น
เทคนิคการสื่อสารทางวิทยุที่ถูกต้อง

ที่มา: <http://suriyon.rtarf.mi.th/rong2/r9.htm>

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยังทรงใช้วิทยุสื่อสาร ในระหว่างการเสด็จพระราชดำเนินด้วยเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่ง เพื่อตรวจสภาพน้ำท่วมบริเวณทุ่งพระโขนง และทุ่งลาดพร้าว เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2526 (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2549) และได้ทรงพระราชทานกำลังใจแก่นักวิทยุอาสาสมัครที่ปฏิบัติงานอาสาสมัคร ดังเหตุการณ์เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2528 เวลา 02:30 น. คือนั้น VR969 และ VR938 ออกไปช่วยรถของสมาชิกที่จอดแช่น้ำท่วมอยู่ ได้ทรงติดต่อเข้าไปพระราชทานกำลังใจ และแนะนำทางกลับบ้าน (กรมไปรษณีย์โทรเลข, 2539: 45)

ในคราวเกิดวาทภัยที่ตำบลสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เมื่อ พ.ศ. 2539 จัดเป็นอุบัติเหตุธรรมชาติที่มีความรุนแรง สร้างความเสียหายให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นเป็นอย่างมาก พล.ต.ต.สุชาติ เผือกสกนธ์ (VR001/HS1BA) (2542, 107-108) อดีตอธิบดีกรมไปรษณีย์โทรเลข ผู้ซึ่งเคยถวายงานด้านการสื่อสารแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เล่าไว้ว่า “...มีนักวิทยาศาสตร์จำนวนหนึ่งได้เสียสละเดินทางออกไปช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัยครั้งนั้นด้วยความเต็มใจ โดยวางแผนจัดตั้งโครงข่ายเฉพาะกิจขึ้นในบริเวณที่เกิดเหตุ สามารถเชื่อมต่อประสานงานกับศูนย์ควบคุมข่าย “สายลม” โดยมีการรายงานข่าวสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงให้นักวิทยาศาสตร์ ส่วนราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบทางวิทยุเป็นระยะๆ เมื่อความได้ทราบถึงพระกรณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงติดต่อเข้ามาที่ศูนย์ควบคุมข่าย “สายลม” และได้พระราชทานคำแนะนำวิธีการจัดข่ายการสื่อสารเฉพาะกิจดังกล่าว โดยให้นารถยนต์ที่ติดตั้งเครื่องรับ-ส่งวิทยุเป็นสถานีวิทยุเคลื่อนที่ไปจอดปฏิบัติการณ์ในบริเวณจังหวัดราชบุรี โดยให้พิจารณาคัดเลือกสถานที่สูงๆ เพื่อเป็นสถานีถ่ายทอดข้อความการรายงานข่าวระหว่างนักวิทยาศาสตร์ที่กำลังปฏิบัติหน้าที่อยู่ในพื้นที่เหตุการณ์ กับศูนย์ควบคุมข่าย “สายลม” และนักวิทยาศาสตร์อื่นๆ ที่มีสถานีวิทยุซึ่งมีประสิทธิภาพในการทำงานสูง สามารถติดต่อสื่อสารได้ในรัศมีไกลเป็นพิเศษ (สถานีวิทยุที่ใช้สายอากาศที่มีแกนสูง รับส่งสัญญาณวิทยุในทิศทางเดียว และสามารถบังคับทิศทางของสายอากาศได้)

นอกจากนี้ ยังได้พระราชทานคำแนะนำกำชับเรื่องแบตเตอรี่ประจำเครื่องวิทยุที่ใช้ปฏิบัติงานว่า จะต้องเตรียมแบตเตอรี่สำรองที่ได้ประจุไฟเต็มไว้ให้เพียงพอ การบรรจุแบตเตอรี่เข้าในกระเป๋าหีบห่อสัมภาระ จะต้องระมัดระวังให้มีการใช้ฉนวนหุ้มห่อขั้วแบตเตอรี่ให้ดี มิฉะนั้น อาจเกิดปัญหาทำให้แบตเตอรี่มีการลัดวงจรไฟฟ้าระหว่างขั้วแบตเตอรี่เมื่อไปสัมผัสกับพวงกุญแจ หรือ สิ่งที่เป็นโลหะอื่นๆ ที่ปะปนอยู่ ทำให้ประจุไฟในแบตเตอรี่สำรองนั้นหมดไปเสียก่อนที่จะนำออกมาใช้งาน พระราชกระแสแนะนำวิธีปฏิบัติต่างๆ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาพระราชทานแก่นักวิทยาศาสตร์ที่จะออกไปปฏิบัติงานทางวิทยุอยู่นานเกือบครึ่งชั่วโมง ได้สร้างเสริมขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี...”

สายอากาศเพื่อใช้งานในสถานการณ์ฉุกเฉิน พลตำรวจตรี สมพงษ์ สุวรรณะรุจิ (อ้างถึงในกรมไปรษณีย์โทรเลข, 2539: 41) ได้เล่าว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงออกแบบสายอากาศไส้กรอก (เป็นสายอากาศที่มีแกนสูงกว่า 0 dB.) พระราชทานให้ตำรวจตระเวนชายแดนนำไปใช้งานสนาม ลักษณะของสายอากาศไส้กรอก ยาวเหมือนสายส่งกำลังก็คือ นำเอาสายส่งกำลัง มาตัดเป็นท่อนๆ ท่อนละประมาณ 17.5 นิ้ว จำนวน 7-8 ท่อน นำมาต่อสลับ เส้นนอกกับเส้นใน แล้วนำไปต่อกับสายส่งกำลังเข้าเครื่องรับ-ส่งวิทยุ สายอากาศชนิดนี้ติดตั้งไปได้ง่าย และการติดตั้งก็สะดวก โดยใช้เชือกผูกปลายสายอากาศแล้วโยนไปบนต้นไม้ แล้วดึงสายอากาศให้สูงขึ้นไปก็จะสายอากาศแกนสูงที่ใช้พกพาไปในป่าได้

นอกจากนี้ ยังทรงมีพระราชดำริให้ค้นคว้าทดลองเกี่ยวกับระบบวิทยุทวนสัญญาณ (Repeater) ในย่านความถี่สูงยิ่งเพื่อที่จะสามารถนำไปใช้ถ่ายทอดสัญญาณได้เป็นช่วงๆ ให้สามารถสื่อสารได้ในระยะไกลอย่างมีประสิทธิภาพ (กรมไปรษณีย์โทรเลข, 2542: 51)

ในคราวเกิดภัยพิบัติอุทกภัยเมื่อ พ.ศ. 2549 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริให้ 3 เหล่าทัพใช้เทคโนโลยีและระบบสื่อสารที่มีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้เตรียมพร้อมเรื่องวิทยุสื่อสาร อย่าพึ่งแต่โทรศัพท์มือถือเพียงอย่างเดียว ในแก้ปัญหาการสื่อสารที่ขัดข้องระหว่างเกิดอุทกภัย เพื่อให้การช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยได้โดยเร็วที่สุด โดยวิธีการแก้ไขปัญหาระบบสื่อสารนั้น ให้ใช้ระบบวิทยุสื่อสาร หรือการเข้าไปในพื้นที่ที่ประสบอุทกภัยเพื่อติดตั้งสถานีวิทยุเคลื่อนที่สำหรับใช้เป็นแม่ข่ายเพื่อการติดต่อสื่อสาร รวมทั้งใช้วิธีเดินเท้า หรือใช้ยานพาหนะหรือเฮลิคอปเตอร์เข้าไป ซึ่งการดำเนินการทุก

วิธีทางดังกล่าวก็เพื่อให้การช่วยเหลือราษฎรผู้ประสบภัยในเบื้องต้นเกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที เช่น การจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภค การช่วยเหลือขนย้ายราษฎรที่ติดอยู่ในที่ต่างๆ อันเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนอย่างเร่งด่วนโดยเร็วที่สุด (กรุงเทพฯ, 2549)

เหตุการณ์สำคัญดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อเวลา 17.03 น. ของวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จลง ณ พระตำหนักน้อย วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ และผู้บัญชาการทหารอากาศ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท กราบบังคมทูลรายงานผลการปฏิบัติงานในการให้ความช่วยเหลือแก่ราษฎรผู้ประสบอุทกภัย ในพื้นที่ จังหวัดอุดรดิตถ์ สุโขทัย แพร่ ลำปาง และน่าน โดยได้ประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ทั้งส่วนราชการและภาคเอกชน ตามที่มีพระราชดำริให้ดำเนินการอย่างเร่งด่วน และรับพระราชทานพระราชดำริเพิ่มเติม เพื่อดำเนินการบรรเทาความเดือดร้อนแก่ราษฎรผู้ประสบอุทกภัยดังกล่าว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสแก่ผู้บัญชาการเหล่าทัพ ใจความตอนหนึ่งว่า “... เรื่องเครื่องสื่อสาร ที่ราคาแพง ฟังทางวิทยุว่าโทรศัพท์ติดต่อไม่ค่อยได้ ก็ติดต่อไม่ได้ เพราะใช้มือถือ เออะอะก็ใช้มือถือ จะใช้มือถือในป่าใช้ไม่ได้ แม้ป่าจะราบลง ก็ใช้ไม่ได้ กองทัพทั้ง 3 มีเครื่องสื่อสาร ไม่ใช่มือถือ มีเครื่องสื่อสารที่จะใช้ได้ สำหรับต่อไปก็ต้องใช้ ถ้าจะต้องเกี่ยวข้องกับวิทยุ โทรศัพท์ ก็ตั้งเป็นศูนย์ แต่เอาอันเล็กๆ ไปได้ ซึ่งทั้ง 3 เหล่ามีสื่อสาร ก็ต้องใช้สื่อสารของแต่ละหน่วย อย่างกองทัพอากาศ เอาเครื่องบินขึ้นไปหมุนรอบ อย่างที่เคยทำ ก็สามารที่จะติดต่อไป อันนี้ทำมาตั้งนานแล้ว กองทัพบกก็มีระบบสื่อสาร แต่กองทัพอากาศจะช่วยให้มากกว่า ก็เคยทำกันมา 20-30 ปี แล้ว เอ่วิทยุเล็กๆ ไว้ติดต่อ จากพื้นดินถึงเครื่องบิน ผ่านโคราช ติดต่อเข้ากรุงเทพฯ ได้ 1 วัตต์ ก็ใช้ได้ ...อยากให้กองทัพทั้ง 3 ใช้เครื่องมือที่มี...ฟังวิทยุก็มีไม่กี่สถานีที่ฟังได้ เพราะที่นี้วิทยุจากกรุงเทพฯ แม้จะใช้ความถี่ วิทยุที่นี้ถี่มาก ก็ฟังที่มาจากดาวเทียม ดาวเทียมก็มีไม่กี่สถานี ก็เลือก จะเอาอันไหน บางทีก็ไม่ได้ยิน สื่อสารของเราเดี๋ยวนี้ไม่ดี สื่อสารของพระเจ้าอยู่หัว ไม่สื่ออะไร แต่ก่อนนี้ติดต่อทั่วประเทศได้ เดี่ยวนี้ไม่ได้ จึงต้องเรียกติดต่อทางเหล่าทัพ เหล่าทัพติดต่อได้ทั่วประเทศ อย่างกองทัพอากาศ ไม่ต้องมีเครื่องบินพิเศษอะไร ที่มีสายอากาศเป็นแผงๆ เครื่องบินธรรมดาบินติดต่อกันได้

ที่จำได้ก็ไปที่โรงเรียนนายร้อย ขึ้นไปตอนนั้น ไปรอบๆ ที่ตั้งโรงเรียนนายร้อย ยังไม่ได้ตั้ง ยังไปดูโดยรอบ ก็ใช้วิทยุมือถือเล็กๆ 1 วัตต์ ติดต่อเข้ากรุงเทพฯ ได้สบายมาก บินไปรอบๆ ติดต่อ ทำไมมือถือเล็กๆ อย่างนี้ได้ วิทยุเครื่องบินก็ติดต่อได้ แต่ก่อนเคยบินเครื่องบินขึ้นไป ในเครื่องบินมีเครื่อง 5 วัตต์ 10 วัตต์ ก็ติดต่อไปตลอด ไปภาคอีสานก็ติดต่อกรุงเทพฯ ได้ ไปภาคเหนือก็ติดต่อกรุงเทพฯ ติดต่อแถวเชียงใหม่ได้ ใช้เครื่องเล็กๆ...” (ในหลวงทรงแนะ ใช้วิทยุสื่อสารกองทัพช่วยผู้ประสบภัย, 2549)

ด้านวิทยุกระจายเสียงในสถานการณ์ฉุกเฉิน วิทยุกระจายเสียงถือเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญในการส่งข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ของภัยพิบัติ ประกาศต่างๆ ของทางราชการ การขอรับบริจาคสิ่งของบรรเทาทุกข์แก่ผู้ประสบภัย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงจัดตั้ง “สถานีวิทยุ อ.ส. พระราชวังดุสิต” ใช้รหัสสถานีว่า “HS1AS” ซึ่งย่อมาจาก “อัมพรสถาน” สถานีวิทยุ อ.ส. กระจายเสียงครั้งแรกในปี พ.ศ. 2495 โดยการเผยแพร่รายการทั้งในด้านบันเทิง ข่าวสาร ความรู้ และความก้าวหน้าทางด้านวิทยาการสาขาต่างๆ ให้แก่ประชาชน นอกจากนั้นในยามที่ประเทศประสบกับภัยพิบัติ ตลอดจนเหตุการณ์เลวร้ายต่างๆ ที่ประดังเข้ามาคราวแล้ว คราวเล่าทำให้พสกนิกรของพระองค์ต้องได้รับความเดือดร้อน เช่น ในคราวเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ทางภาคเหนือในปี พ.ศ. 2504 เกิดมหาวาตภัยภาคใต้ แหลมตะลุมพุก ใน พ.ศ. 2505 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถานีวิทยุ อ.ส. เป็นสื่อกลางนำพาน้ำพระราชหฤทัยอันเปี่ยมล้นด้วยพระเมตตาธิคุณไปสู่ประชาชน และเป็นสื่อกลางนำความจงรักภักดี และความสำนึกใน

พระมหากษัตริย์ของประชาชนที่แสดงออกในลักษณะต่างๆ ไปสู่ในหลวง (กรมไปรษณีย์โทรเลข, 2542:38-40) เช่น การเป็นสื่อกลางในการรับบริจาคสิ่งของบรรเทาทุกข์แก่ผู้ประสบภัย นอกจากนี้ ยังได้ทรงพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ ทรงจัดหาเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มข้าวของเครื่องใช้ให้แก่ผู้ประสบภัยที่ได้รับความเดือดร้อน

แนวพระราชดำริในเรื่องวิทยุสื่อสาร สายอากาศ ระบบทวนสัญญาณ รวมถึงวิทยุกระจายเสียง นับเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาระบบสื่อสารในสถานการณ์ฉุกเฉินของประเทศ ทำให้เมื่อเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือภัยพิบัติขึ้นในคราวใด ระบบวิทยุสื่อสาร และวิทยุกระจายเสียงก็ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการติดต่อประสานงาน กระจายข้อมูลข่าวสาร การให้ความช่วยเหลือสู่ประชาชนเพื่อบรรเทาและแก้ไขสถานการณ์เหล่านั้นให้ลุล่วงไป รวมถึงเหตุการณ์มหาอุทกภัยในปี พ.ศ. 2554 นี้ด้วย

ทรงห่วงใยประชาชนยิ่งกว่าพระองค์เอง

เหตุการณ์สำคัญๆ ในอดีตที่แสดงถึงน้ำพระราชมหุทัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงห่วงใยผู้ประสบอุทกภัย อาทิ เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2523 เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรการสร้างทำนบกั้นน้ำ เพื่อช่วยในการป้องกันและระบายน้ำในบริเวณน้ำท่วมเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ณ คลองแสนแสบ บ้านบางชัน เขตมีนบุรี และทอดพระเนตร บริเวณน้ำท่วม ณ ซอยอ่อนนุช ได้มีพระราชดำรัสกับอธิบดีกรมชลประทาน ผู้ว่าการกรุงเทพมหานครและหัวหน้าเขตพระโขนง เกี่ยวกับการ ร่วมมือประสานงานในการวางโครงการในอนาคตเพื่อป้องกันน้ำจากภาคเหนือทะลักเข้าเขตกรุงเทพมหานคร ตลอดจนพิจารณาหาวิธีระบายน้ำที่ ชังอยู่ที่บริเวณชานกรุงเทมหานคร ซึ่งเริ่มเน่าเสียลงคลองสายต่างๆ ที่เชื่อมกับคลองสำโรงเพื่อระบายน้ำออกสู่ทะเลต่อไป

7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2526 ขณะที่ชาวกรุงเทพมหานครส่วนหนึ่งกำลังทนทุกข์หนักกับสภาพน้ำท่วมขังน้อยคนที่จะรู้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกำลังทรงพยายามหาหนทางบรรเทาทุกข์ให้พวกเขาอยู่อย่างเงียบๆ วันนั้นรถพระที่นั่งแวนแวกคอนเนียร์ แล่นออกจากพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ราวบ่ายสองโมงเศษ ผู้ถนนศรีอยุธยา เลี้ยวขวาเข้าถนนเพชรบุรี มุ่งสู่ถนนบางนาตราด ไม่มีหมายกำหนดการ ไม่มีการปิดถนน แม้แต่ตำรวจท้องที่ก็ไม่ทราบล่วงหน้า รถยนต์พระที่นั่งชะลอเป็นระยะๆ เพื่อทรงตรวจดูระดับน้ำ จนเมื่อถึงคอสะพานสร้างใหม่ที่คลองลาดกระบัง จึงเสด็จลงจากรถยนต์พระที่นั่งเพื่อทรงหารือกับเจ้าหน้าที่ที่ตามเสด็จ ทรงฉายภาพด้วยพระองค์เอง ทรงกางแผนที่ทอดพระเนตรจุดต่างๆ จนถึงเวลาบ่ายคล้อย รถยนต์พระที่นั่งจึงแล่นกลับ เมื่อถึงสะพานคลองหนองบอน รถพระที่นั่งหยุดเพื่อให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงฉายภาพบริเวณน้ำท่วมและทรงศึกษาแผนที่ร่องน้ำอีกครั้ง ปรากฏว่าชาวบ้านทราบข่าว "ในหลวงมาดูน้ำท่วม" ต่างก็พากันมาชมพระบารมีนับร้อยๆ คน ...เย็นย่ำแล้วแต่ขบวนรถยนต์พระที่นั่งยังไม่หมดภารกิจ เมื่อรถวิ่งกลับมาทางถนนพัฒนาการ ทรงแวะฉายภาพบริเวณคลองตัน ทอดพระเนตรระดับน้ำแล้วทรงวกกลับมาที่คลองจิก

เวลานั้นฟ้ามืดแล้วเพราะเป็นเวลาจวนค่ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงนำไฟฉายส่วนพระองค์ออกมาส่องแผนที่ป้องกันน้ำท่วมและแนวพังกั้นน้ำอยู่เป็นเวลานาน กลายเป็นอีกภาพหนึ่งที่สร้างความตื่นตื้นใจแก่ประชาชนชาวกรุงเทพฯ อย่างยิ่ง ประชาชนคนหนึ่งในละแวกเคหะนคร 1 แขวงบางบอน เขตประเวศ กล่าวว่า "รู้สึกซาบซึ้งในพระมหากษัตริย์คุณเป็นล้นพ้นที่ทรงห่วงใยทุกข์ของราษฎร เสด็จฯ มาแก้ไขปัญหาน้ำท่วมด้วยพระองค์เอง พวกเราถึงจะทนทุกข์เพราะน้ำท่วมขังเข้ามาเป็นเวลานานก็เชื่อมั่นว่าพระองค์ทรงช่วยพวกเราได้อย่างแน่นอน"

ในเดือนหนึ่งของปี พ.ศ. 2528 พระทนต์องค์หนึ่งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหักเฉียดโพรงประสาทฟัน พระทนต์องค์นั้นต้องการการถวายเป็นการรักษาเร่งด่วน แต่ขณะนั้นกรุงเทพฯ ก็กำลังประสบปัญหา

อุทกภัย ที่ต้องบรรเทาทุกข์เร่งด่วนเช่นกัน เมื่อทันตแพทย์เข้ามาถวายการรักษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รับสั่งถามว่า "จะใช้เวลานานเท่าใด" ทันตแพทย์กราบบังคมทูลว่า อาจต้องใช้เวลา 1-2 ชั่วโมง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงรับสั่งว่า "ขอรอไว้ก่อนนะ ฉันทนได้ วันนี้ขอไปดูราษฎรและช่วยแก้ไขปัญหารองน้ำท่วมก่อน"

กรณีน้ำท่วมใหญ่ในกรุงเทพมหานครเมื่อ พ.ศ. 2538 เย็นๆ วันหนึ่ง มีคนวิ่งไปวิ่งมาแถวๆ ทางรถไฟ และตะโกนว่า "ในหลวงมา ๆ" คนแถวนั้นไม่มีใครเชื่อเพราะน้ำท่วมเกินรถจะวิ่งได้ ถ้าในหลวงจะเสด็จฯ คงต้องนั่งเรือ หรือเดินลุย มาเท่านั้น แต่ภาพที่ปรากฏแก่ตาแก่ใจของประชาชนตอนนั้น คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงฉลองพระบาทเป็นรองเท้าผ้าใบ และทรงพระดำเนินลุยน้ำ มาตามทางรถไฟ เป็นระยะทางหลายกิโลเมตร โดยมีผู้ติดตามเพียงไม่กี่คน และทรงแวตรัสถามทุกข์สุขประชาชน เป็นระยะๆ และทรงจดบันทึกด้วยพระองค์เอง หลังจากนั้นไม่ถึงวันน้ำก็ลดลงจนสู่ภาวะปกติ

หลายปีมาแล้ว เมื่อครั้งน้ำท่วมภาคใต้ อำเภอนาทม จังหวัดสงขลา ได้รับผลกระทบหนักที่สุดเป็นช่วงเวลาที่การสื่อสารแห่งประเทศไทยได้นำเครื่องโทรพิมพ์มาติดตั้งที่ห้องทรงงานใหม่ๆ ข้าราชสำนักท่านหนึ่งกรูณาเล่าให้ฟังว่าแม้อีตึกตั้งเที่ยงคืนแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ยังไม่เสด็จขึ้นห้องพระบรรทมแต่ทรงคอยติดตามข่าวเรื่องอุทกภัยที่ภาคใต้อยู่อย่างใกล้ชิดด้วย ทรงหวังใยราษฎรจึงทรงส่งคำถามผ่านเครื่องโทรพิมพ์ด้วยพระองค์เองถามไปทางภาคใต้วว่า "น้ำลดแล้วหรือยัง" โดยที่ไม่ทราบว่ามีผู้ส่งคำถามมานั้นคือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คำตอบที่มีผ่าน มาทางเครื่องโทรพิมพ์เมื่อเวลาตีสองตีสามมีข้อความที่ตอบด้วยความไม่พอใจว่า "ถามอะไรอยู่ได้ตึกตั้งปานแล้วคนเขาจะหลับจะนอน" แต่ตอนท้ายของคำตอบก็ไม่ลืมที่จะบอกด้วยว่า "น้ำลดแล้ว" (ถาวร ชนะภัย, มปป.)

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ในคราวเสด็จเยี่ยมราษฎร ณ ศูนย์พักพิงชั่วคราวผู้ประสบอุทกภัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ จังหวัดนนทบุรี เมื่อเวลา 9.45 น. วันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554 พระองค์ทรงเล่าถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ความว่า "ข้าพเจ้าตอนนั้นไปเยี่ยมคนที่ประสบอุทกภัยที่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พอกลับมา พยาบาลก็รีบมาตามตัวข้าพเจ้าให้รีบไปดูพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหน่อย ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกลายเป็นเลือดประมาณ 800 ซีซี ความดันตกมาก อยู่ในภาวะทรงซ็อกไม่รู้สึกระงอค์ ตอนนั้นเขาก็กำลังถ่ายเลือด และสารอาหารทางเส้น อันนี้ที่เลือดออกจากในกระเพาะและลำไส้ หมอสันนิษฐานว่าเป็นเพราะทรงกังวล ข้าพเจ้าจึงถามพยาบาลว่าทรงทำอะไรบ้างในวันสองวันนี้ ก็ปรากฏว่าท่านทรงดูข่าวน้ำท่วม อันนี้แสดงให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท่านรักประชาชนเหมือนลูกเหมือนหลาน ทรงเป็นห่วงเป็นใย ท่านเป็นคนไม่ค่อยรับสั่ง ท่านรับสั่งน้อย แต่อาการที่แสดงออกคือทางร่างกายท่าน พอเพียบขึ้นมาก็เกิดอาการเลือดออกในกระเพาะ และลำไส้ แต่ขณะนี้แพทย์ได้ถวายการรักษาจนทรงเป็นปกติแล้ว แต่ที่มาเล่าให้ฟังนี้ ข้าพเจ้าเองยังซาบซึ้งเลยว่าท่านป่วยอยู่ ท่านยังห่วงราษฎรถึงเพียงนี้"

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ก็เช่นกัน ทรงตื่นตื่น ทรงห่วงราษฎรตลอดเวลา ทรงติดตามข่าวทั้งทางโทรทัศน์ ทั้งทางวิทยุ อยู่เสมอ และทรงถามข้าพเจ้าเรื่องที่ข้าพเจ้าออกมาเยี่ยมผู้ประสบอุทกภัยต่างๆ จะเห็นได้ว่า ทั้งสองพระองค์ประทับอยู่ศิริราชก็จริง แต่พระทัยอยู่กับราษฎรทุกคน ถ้าใครรู้สึกซาบซึ้งในน้ำพระทัย ก็ขอเพียงแต่ให้อธิษฐานในใจเท่านั้นว่า ขอให้พระบาทสมเด็จพระชนกบวรยุยง และทรงพระสุภาพพลาณามยดี แค่นี้ ข้าพเจ้าถือว่ากำลังใจของท่านทุกคนจะถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และจะทรงได้กำลังใจจากพี่น้องประชาชนเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ ยังทรงย้ำให้ราษฎรที่ประสบอุทกภัยมีความอดทน มีระเบียบวินัย โดยทรงยกตัวอย่างที่ดีของคนญี่ปุ่นที่ประสบปัญหาสึนามิและไม่กักตุนของจำเป็นจนคนอื่นลำบาก"

ที่มา: <http://www.manager.co.th/asp-bin/Image.aspx?ID=554000015382309>

เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554 เมื่อเวลา 15.57 น.พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินจากที่ประทับชั้น 16 อาคารเฉลิมพระเกียรติ โรงพยาบาลศิริราช โดยรถเข็นพระที่นั่ง ไปยังทำนบน้ำบริเวณ ลานสระว่ายน้ำสมาคมศิษย์เก่าแพทย์ศิริราช ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อทอดพระเนตรระดับน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยา

ความห่วงใยต่อทุกข์สุขของประชาชนนั้น เป็นสิ่งที่อยู่ในพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาอย่างไม่ขาดสาย

นี้อาจเป็นเพียงหนึ่งในล้านที่แสดงให้เห็นเป็นประจักษ์แล้วว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงอยู่เคียงข้างประชาชนผู้ตกอยู่ในภาวะทุกข์ยากจากอุทกภัยทุกหมู่เหล่า นี่คือน้ำพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แม้ในวันที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระชนมายุมากแล้ว และไม่อาจจะเสด็จพระราชดำเนินออกเยี่ยม และพระราชทานความช่วยเหลือแก่ประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อน เจกเช่นในอดีตที่ผ่านมา หากแต่พระองค์ท่านยังทรงห่วงใยในทุกข์ร้อนของประชาชนยิ่งกว่าสิ่งอื่นใด ทรงพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์จำนวนมากเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนที่ประสบภัยเป็นการเร่งด่วน นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าอย่างหาที่สุดมิได้ และเป็นที่น่ายินดีว่าเหล่านักวิทยุสมัครเล่น และนักวิทยุอาสาสมัครทั้งหลาย ได้ทุ่มเทกำลังร่างกาย อุปกรณ์สื่อสาร ทุนทรัพย์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วมในครั้งนี้อย่างยิ่งมิรู้จักเหน็ดเหนื่อย

หากในอนาคตเรามีพนักงานสื่อสารในสถานการณฉุกเฉินทั่วทุกหมู่บ้าน การรายงานสถานการณ์ และการบรรเทาทุกข์ก็จะยิ่งดำเนินการไปได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ความร่วมแรงร่วมใจของนักวิทยุสมัครเล่น วิทยุอาสาสมัคร และทุกภาคส่วนในการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยในครั้งนี้ จึงเป็นภารกิจตามรอยเบื้องพระยุคลบาทโดยแท้.

เอกสารอ้างอิง

- กรมไปรษณีย์โทรเลข. 2539. เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้านการสื่อสาร เนื่องในมหามงคลสมัยฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พุทธศักราช 2539. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี, _____ . 2542. เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 72 พรรษา มหาราชว. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการจัดงานวันสื่อสารแห่งชาติ,
- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. 2549. เทิดไถ้จอมกษัตริย์ นักปราชญ์ไอซีที (The Great ICT King). กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร,
- กรุงเทพธุรกิจ. 2549. ในหลวงทรงแนะ 3 เหล่าทัพใช้ระบบสื่อสารแก่น้ำท่วม. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก: http://www.bangkokbiznews.com/2006/05/26/w001_107271.php?news_id=107271/. (วันที่ค้นข้อมูล 26 พฤศจิกายน 2554)
- ถาวร ชนะภัย. มปป. น้ำลดหรือยัง. http://www.thainame.net/weblampang/tum_index/page5.html/. ค้นคืน เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2551.
- ในหลวงทรงแนะ ใช้วิทยุสื่อสารกองทัพช่วยผู้ประสบภัย. 2549. ในหลวงทรงแนะ ใช้วิทยุสื่อสารกองทัพช่วยผู้ประสบภัย. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก: [http://rama9rescue.forumotion.net/t197-topic /](http://rama9rescue.forumotion.net/t197-topic/). (วันที่ค้นข้อมูล 26 พฤศจิกายน 2554)
- แปดสิบพรรษา 80 เรื่องราวพระเจ้าอยู่หัว. นิตยสารสารคดี ปีที่ 23 ฉบับที่ 274 ธันวาคม 2550.
- สุชาติ เผือกสกนธ์, พล.ต.ต. 2542. บันทึกความทรงจำ “เรื่อง การสื่อสารของในหลวง”. กรุงเทพฯ: จุฬิตส์, _____ . 2542. ทรงเป็นครูช่างของแผ่นดิน. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก: <http://suriyon.rtarf.mi.th/rong2/r9.htm/>. (วันที่ค้นข้อมูล 16 พฤศจิกายน 2554)
- ASTV ผู้จัดการออนไลน์. 2554. “ในหลวง” ทรงช็อก ห่วงราษฎรในวิกฤตน้ำท่วม. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก: <http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9540000144323/>. (วันที่ค้นข้อมูล 16 พฤศจิกายน 2554)
- _____. 2554. ในหลวงเสด็จฯทอดพระเนตรระดับน้ำที่ท่าหน้าร้านสีฟ้า. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก: <http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9540000145384/>. (วันที่ค้นข้อมูล 16 พฤศจิกายน 2554)